

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č. 12: Tvorba učebních pomůcek, didaktická technologie

Stopy holocaustu v Nymburce a jejich využití ve výuce

**Antonie Fraňková
Středočeský kraj**

Nymburk, 2025

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č. 12: Tvorba učebních pomůcek, didaktická technologie

**Stopy holocaustu v Nymburce a jejich využití
ve výuce**

**Footsteps of holocaust in Nymburk and their use
in education**

Autoři: Antonie Fraňková

Škola: Gymnázium Bohumila Hrabala, Komenského 779, Nymburk,
288 40

Kraj: Středočeský kraj

Konzultant: Mgr. Lucie Prokešová

Nymburk, 2025

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci SOČ vypracovala samostatně a použila jsem pouze prameny a literaturu uvedené v seznamu bibliografických záznamů.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze soutěžní práce SOČ jsou shodné.

Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů.

V Nymburce dne 20. 3. 2025

.....

Antonie Fraňková

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Lucii Prokešové za cenné rady při vedení mé práce a za dlouholetou spolupráci v klubu moderní historie. Mé poděkování patří také všem členům klubu moderní historie za spolupráci při odhalování stolpersteinů nymburským rodinám židovského původu a potomkům těchto rodin za ochotu podělit se o své vzpomínky a poskytnout materiály ze soukromých archivů. Děkuji také učitelům, kteří mi umožnili pilotovat metodické výstupy v jejich hodinách, a žákům, kteří se do pilotáže aktivně zapojili. V neposlední řadě děkuji organizacím, které souhlasily s publikováním historických materiálů z jejich archivů v mé práci, konkrétně Federaci židovských obcí a Muzeu Stutthof.

Děkuji!

Anotace

Práce se zabývá tématem holocaustu v Nymburce. V teoretické části je vysvětlen pojem holocaust a představena historie místní židovské komunity. V praktické části jsou popsány osudy čtyř nymburských rodin židovského původu v období druhé světové války, jimž byly mezi lety 2021-22 odhaleny stolpersteiny. Dále jsou popsány metodické postupy lekce Po stopách Evy Pickové a procházky Po stopách židovských sousedů, jež autorka vytvořila a odpilotovala ve třídách základních škol a gymnázia. Výsledkem práce je metodický popis dvou výše zmíněných výstupů a doprovodný metodický set – pracovní listy a potřebné historické materiály.

Klíčová slova

holocaust; regionální historie; stolpersteiny; vzdělávání

Annotation

The thesis deals with the topic of the holocaust in Nymburk. In the theoretical part is explained a term of the holocaust and presented the history of the local jewish community. In the practical part are described the fates of four Nymburk families of jewish origin during the Second World War, whose stolpersteins were revealed between 2021-22. There are also described the methodological procedures of the lesson In the Footsteps of Eva Picková and the walk In the Footsteps of jewish neighbours, which the author created and piloted in primary school and grammar school classrooms. The result of the work is a methodological description of the two aforementioned outcomes and an accompanying methodological set - worksheets and the necessary historical materials.

Keywords

holocaust; regional history; stolpersteine; education

OBSAH

Úvod.....	6
1 Pojem holocaust	7
2 Židé v Nymburce.....	8
2.1 Synagoga	9
3 Vybrané rodiny židovského původu	11
3.1 Pickovi	11
3.1.1 Továrna H. Picková a spol.	11
3.1.2 Rodina Františka Picka	12
3.1.3 Rodina Rudolfa Picka	13
3.1.4 Zdenka Picková.....	14
3.2 Pollakovi	14
3.2.1 Rodina Filipa Pollaka.....	15
3.3 MUDr. František Löwit.....	15
3.4 Steinerovi	17
3.4.1 Bohumil a Pavla Steinerovi.....	17
3.4.2 Emilie Hochbergová.....	18
4 Metodické výstupy	20
4.1 Metody využití při tvorbě metodických výstupů	20
4.2 Lekce Po stopách Evy Pickové	21
4.3 Procházka Po stopách židovských sousedů	22
4.4 Pilotáž metodických výstupů	23
Závěr	24
Použitá literatura	25
Seznam příloh.....	28
Přílohy	28

ÚVOD

Tato práce se věnuje tématu holocaustu v Nymburce a využití jeho stop ve výuce. Hlavním cílem je představit příběhy čtyř nymburských rodin židovského původu a vytvořit a následně odpilotovat lekci zaměřenou na příběh nymburské oběti holocaustu a procházku po vybraných stolpersteinech v Nymburce.

Autorka se o téma holocaustu dlouhodobě zajímá a je členkou klubu moderní historie na Gymnáziu Bohumila Hrabala v Nymburce. Díky tomu navštívila Terezín, památník Auschwitz-Birkenau, bývalou Schindlerovu továrnu v Brněnci a zúčastnila se řady vzdělávacích akcí na toto téma. S dalšími členy klubu moderní historie pátrala po nymburských obyvatelích židovského původu, kteří zmizeli během druhé světové války. Pátrání vyvrcholilo v letech 2021-22 odhalením stolpersteinů a vydáním informačních letáčků o těchto rodinách.

Autorka považuje za důležité o tomto tématu mluvit a věnovat mu ve školách dostatečný prostor. Domnívá se, že je efektivní téma holocaustu přibližovat pomocí osobních příběhů, jež jsou žákům blízcí jak věkem, tak místem, kde žili.

V teoretické části autorka vysvětlí pojem holocaust, popíše historii nymburské židovské komunity, místní synagogu a seznámí čtenáře s metodami, jež využila při tvorbě metodických výstupů. V praktické části představí osudy čtyř židovských rodin z Nymburka, jimž byly v letech 2021-22 odhaleny stolpersteiny – příběhy rodiny Pickových, Pollakových, Löwitových a Steinerových. Dále bude popsán metodický průběh lekce Po stopách Evy Pickové a procházky Po stopách židovských sousedů, jež autorka vytvořila a odpilotovala ve třídách základních škol v Nymburce a Gymnázia Bohumila Hrabala.

Přínosem práce budou metodické popisy lekce Po stopách Evy Pickové a procházky Po stopách židovských sousedů a doprovodný metodický set – pracovní list a soubor potřebných historických materiálů.

Během pátrání po nymburských rodinách židovského původu autorka čerpala informace z knih, archivních dokumentů a rozhovorů s potomky. Při přípravě metodických výstupů využila metody RWCT a inspirovala se badatelsky orientovaným vyučováním.

1 POJEM HOLOCAUST

Pojem „holocaust“ pochází ze starořeckého slova „holókaustos“, jež původně označovalo zápalnou oběť. Význam pojmu se v průběhu dějin měnil – od konce 17. století znamenal „vraždění, krveprolití, masakr“, později byl používán pro označení katastrof různého druhu. Ve spojitosti s genocidou v období druhé světové války se poprvé objevil až v roce 1961 při soudním procesu s Adolfem Eichmannem a více se začal používat až na přelomu 70. a 80. let po uvedení televizního seriálu Holocaust.¹ Pojem dnes vnímáme jako „*masové vyvražďování Židů nebo příslušníků jiných národů a národností nacisty v letech 1933-1945*“.²

Jako pojem pro vyvražďování Židů je také používán hebrejský pojem šoa, jež v překladu znamená záhubu, zničení, zmar.³ Pokud je slovo „žid“ psáno s malým počátečním písmenem, jde o víru dotyčného, pokud s velkým, je myšlena národnost.⁴

Holocaust vycházel z nacistické ideologie, již prosazovala Národně socialistická německá dělnická strana (NSDAP) v čele s Adolfem Hitlerem. Ten tyto myšlenky sepsal v knize Mein Kampf (Můj boj). V roce 1933 se NSDAP dostala k moci. O dva a půl roku později přijal Říšský sněm tzv. norimberské zákony, podle nichž se mělo rozlišovat, kdo je Žid a koho se tedy týkají postupně vydávaná diskriminační opatření.⁵

V noci z 9. na 10. listopadu 1938 byly po celém Německu i v již obsazeném Rakousku a Sudetech ničeny synagogy a židovské obchody. Tato událost, dnes známá jako „Kristalnacht“ (Křišťálová noc), si vyžádala více než 100 mrtvých židovského původu a 26 000 dalších bylo z rasových důvodů uvězněno.⁶

Napětí vůči Židům se stupňovalo. Po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava na jeho území vcházela v platnost různá diskriminační opatření, která měla za cíl izolovat Židy od ostatních obyvatel. Židům tak bylo postupně zakazováno navštěvovat např. divadla, knihovny, kina, zahrady, sportovní podniky, plovárny nebo lázně. Byla jim omezena nákupní doba, odebrány rozhlasové přijímače, lyže, kola a domácí zvířata. V hromadné dopravě bylo občanům židovského původu dovoleno použít jen plošinu zadního vozu. Od roku 1940 nesměly židovské děti chodit do škol a jejich soukromé vzdělávání bylo zakázáno. Legitimace Židů musely být označeny zkratkou J a od září 1941 měli Židé starší šesti let povinnost nosit na veřejnosti žlutou hvězdou s nápisem

¹ BECK, Aletta. *Pojem holocaust*. Online. Holocaust. 2020. Dostupné z:

<https://www.holocaust.cz/dejiny/holocaust/pojem-holocaust/>. [cit. 2024-05-28].

² Akademický slovník současné češtiny [online] (2017–2024). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. Cit. [cit. 2024-06-09]. <<https://slovníkcestiny.cz>>

³ FRANKOVÁ, PhDr. Anita a Miroslav KÁRNÝ. *Persekuce a vyhlazení Židů*. In: Židé - dějiny a kultura. Praha, 1997. ISBN 80-85608-17-0, s. 55.

⁴ Autorka v práci používá ve všech případech označení „Žid“.

⁵ FRANKOVÁ, PhDr. Anita a Miroslav KÁRNÝ. *Persekuce a vyhlazení Židů*. In: Židé - dějiny a kultura. Praha, 1997. ISBN 80-85608-17-0, s. 57-58.

⁶ EMMERT, František. *Holocaust*. Mladá fronta, 2018. ISBN 978-80-204-4817-0.

„Jude“ (Žid). Za porušování těchto nařízení hrozily nepřiměřené tresty od vysokých pokut po pobyt ve vězení.⁷

20. ledna 1942 se uskutečnila konference ve Wannsee, kde Reinhard Heydrich, šéf Hlavního úřadu říšské bezpečnosti, představil plán na vyhlazení 11 milionů evropských Židů, oficiálně tzv. „konečné řešení židovské otázky“. Především na území Německa a Polska vznikaly koncentrační tábory, jež měly za cíl židovské obyvatelstvo zlikvidovat. Jako příklad táborů v Německu lze uvést Flossenbürg nebo Bergen-Belsen, z území Polska Gross-Rosen či Auschwitz-Birkenau. Všechny spojovaly otřesné hygienické podmínky, vězni byli týráni hladem, vyčerpávající prací a krutými tresty.⁸

V Protektorátu Čechy a Morava bylo z původní vojenské pevnosti Terezín nedaleko Litoměřic vybudováno židovské ghetto, které neslo funkci tzv. průchozího koncentračního tábora – Židé z Protektorátu zde byli shromažďováni a poté transportováni do dalších táborů na východě, nejčastěji do Auschwitz-Birkenau.⁹ V tomto táboře, také známém jako Osvětim-Březinka, byli vězni vražděni v plynových komorách pomocí cyklonu B. Koncentrační tábor Auschwitz-Birkenau byl osvobozen Rudou armádou 27. ledna 1945. Tento den je dodnes připomínán jako Mezinárodní den památky obětí holocaustu.

Během holocaustu bylo zavražděno 6 milionů Židů, z území Čech a Moravy přibližně 80 000. Jména těchto obětí nesou zdi Pinkasovy synagogy v Praze a některé z nich připomínají také stolpersteiny (kameny zmizelých) na místech jejich posledního bydliště před transportem.¹⁰

2 ŽIDÉ V NYMBURCE

První zmínky o židovských obyvatelích Nymburka pocházejí již ze 14. století. V průběhu staletí ale jejich situace nebyla vždy snadná a opakovaně docházelo k vlnám zlepšování a zhoršování jejich situace.¹¹

Jedním z klíčových okamžiků pro židovské obyvatelstvo byl rok 1541, kdy byli Židé vyhnáni z Čech. Již o sedm let později bylo ale pod nátlakem krále Ferdinanda I. Habsburského několik Židů přijato zpět do Nymburka. Soužití Židů a křesťanských obyvatel města ale nebylo v tuto dobu příliš pokojné – vypovídají o tom stížnosti nymburských obyvatel: „Konšelé napsali císaři stížnost, v níž vypočítávali, že Židé

⁷ FRANKOVÁ, PhDr. Anita a Miroslav KÁRNÝ. *Persekuce a vyhlazení Židů*. In: Židé – dějiny a kultura. Praha, 1997 ISBN 80-85608-17-0, s. 64

⁸ FRANKOVÁ, PhDr. Anita a Miroslav KÁRNÝ. *Persekuce a vyhlazení Židů*. In: Židé – dějiny a kultura. Praha, 1997. ISBN 80-85608-17-0, s. 55-56

⁹ *Tamtéž*, s. 69-70.

¹⁰ *Tamtéž*, s. 81-82.

¹¹ ROZKOŠNÁ, Blanka. *Židé v Nymburce a okolí*, Nymburk: 2011, s. 10.

zneužívají své svobody, koupili si dům proti kostelu, rouhají se a posmívají.“¹² V tomto období byla Židům také vyčleněna dnešní Dlouhá ulice, tehdy zvaná Židovská.¹³

Kvůli těmto sporům byli Židé v roce 1564 znovu vykázáni z Nymburka a začali se usazovat v okolních vesnicích.¹⁴ Židovská populace byla v tuto dobu zaznamenána například v Kovanicích, Křinci, Rožďalovicích nebo Sadské.¹⁵

Zpět do Nymburka se Židé začali vracet až roku 1830.¹⁶ O čtyřicet pět let později, v roce 1875, byla založena židovská náboženská obec Kovanice-Nymburk se sídlem v Kovanicích.¹⁷ Jejím prvním představeným se stal Filip Polák.¹⁸ Od stejného roku v Nymburce fungovala více než dvacet let soukromá židovská škola.¹⁹ V roce 1896 byla z důvodu malého počtu žáků zrušena a její žáci byli přijati do měšťanské školy (dnešní ZŠ Tyršova).²⁰

V roce 1890 se sídlo židovské obce přesunulo do Nymburka²¹ a během následujících dvou let zde byla vystavěna synagoga.²² Právě kolem roku 1890 dosáhla židovská obec sto sedmdesáti sedmi členů, největšího počtu v celé své historii. Nymburk měl v tu dobu téměř jedenáct tisíc devět set obyvatel.²³

Při posledním sčítání obyvatel před druhou světovou válkou, v roce 1930, bydlelo v Nymburce osmdesát tři Židů.²⁴ Válku nepřežilo více než sedm desítek z nich.²⁵ Místní židovská obec nebyla po druhé světové válce obnovena, její obvod byl v roce 1946 přičleněn k Židovské náboženské obci Poděbrady.²⁶

2.1 Synagoga

Již od šedesátých let devatenáctého století byla v Nymburce využívána modlitebna. Nacházela se v domě obchodníka Sigmunda Hellera, č. p. 44. V souvislosti

¹² ROZKOŠNÁ, Blanka. Židé v Nymburce a okolí, Nymburk: 2011, s. 10.

¹³ *Tamtéž*

¹⁴ ROZKOŠNÁ, Blanka. Židé v Nymburce a okolí, Nymburk: 2011, s. 11.

¹⁵ ROZKOŠNÁ, Blanka. Židé v Nymburce a okolí, Nymburk: 2011.

¹⁶ *Tamtéž*, s. 11.

¹⁷ *Tamtéž*, s. 17.

¹⁸ *Tamtéž*, s. 23.

¹⁹ *Tamtéž*, s. 28.

²⁰ Historie. Online. Základní škola Tyršova. Dostupné z: <https://www.zstyrsova.cz/o-skole>. [cit. 2025-01-02].

²¹ ROZKOŠNÁ, Blanka. Židé v Nymburce a okolí, Nymburk: 2011, s. 17.

²² *Tamtéž*, s. 25.

²³ *Tamtéž*, s. 17.

²⁴ *Tamtéž*

²⁵ HORYNOVÁ, Gabriela. Nymburské oběti druhé světové války [online]. Hradec Králové, 2017 [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/2if9fd/>. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.

²⁶ ROZKOŠNÁ, Blanka. Židé v Nymburce a okolí, Nymburk: 2011, s. 23.

se stěhováním Židů z okolních vesnic do Nymburka v druhé polovině devatenáctého století ale její kapacita nestačila, a tak bylo rozhodnuto o stavbě nové synagogy.²⁷

Synagoga byla postavena v letech 1891 až 1892 na parcele č. 564 v Eliščině ulici. Byla vystavěna v novorománském stylu podle návrhu architekta Antonína Červeného a byla slavnostně vysvěcena v září 1892.²⁸ Stavbu zdobily na každém průčelí dvě cibulové věže. Na východním průčelí byly umístěny kamenné desky s desaterem. Tam se zároveň nacházel i svatostánek, ve kterém byly uchovávány čtyři svitky Tóry. Z předsíně se vstupovalo do modlitebního sálu v přízemí a po schodišti do patra na ženskou galerii.²⁹

Budova sloužila svému původnímu účelu do začátku druhé světové války. Od padesátých let minulého století je využívána jako depozitář nymburského Vlastivědného muzea.³⁰

²⁷ ROZKOŠNÁ, Blanka. Židé v Nymburce a okolí, Nymburk: 2011, s. 25.

²⁸ *Tamtéž.*

²⁹ ROZKOŠNÁ, Blanka. Židé v Nymburce a okolí, Nymburk: 2011, s. 26.

³⁰ *Tamtéž.*

3 VYBRANÉ RODINY ŽIDOVSKÉHO PŮVODU

K dnešnímu dni bylo v Nymburce díky činnosti klubu moderní historie odhaleno 19 stolpersteinů. Za přítomnosti potomků rodin, členů Židovské obce a přeživších holocaustu bylo 1. října 2021 odhaleno osm stolpersteinů rodině Pickových. O necelý rok později, 11. září 2022, byly položeny dva kameny zmizelých rodině Steinerových, dva rodině Pollakových a jeden panu Františku Löwitovi. 13. října 2024 byly odhaleny tři stolpersteiny rodině Glücknerových a stejný počet rodině Lustigových.

Následující kapitoly představují příběhy těch, jejichž jména nesou stolpersteiny odhalené v letech 2021-22, tedy rodiny Pickových, Pollakových, Steinerových a MUDr. Františka Löwita.

3.1 Pickovi

První nymburské stolpersteiny byly odhaleny 1. října 2021 Františkovi, Bertě, Evě, Zdence, Rudolfovi, Haně, Věře a Petrovi Pickovým. Nachází se na rohu Tyršovy ulice a Elišiny třídy, u domu č. p. 175, kde rodina vlastnila továrnu na dámskou a dětskou konfekci.

Zakladatelka továrny Hermína Picková, roz. Wittlerová, se do Nymburka přistěhovala se svým manželem Emilem v roce 1903 z Doubravan. Emil se narodil 5. ledna 1876, Hermína byla o čtyři roky starší, narodila se 23. srpna 1872 v Nuslích. Jejich svatba se uskutečnila 1. března 1903 v Nymburce. Narodily se jim čtyři děti – Růžena, František, Rudolf a Zdenka.³¹

Nejstarší dcera Růžena se narodila v roce svatby jejích rodičů, 21. prosince 1903. Ve třiceti dvou letech se přestěhovala do Nuslí do Lefflovy ulice, kam se spolu s ní přistěhoval i její strýc z otcovy strany Rudolf.³² Růžena zemřela ve svém bytě 2. srpna 1941.³³

3.1.1 Továrna H. Picková a spol.

Hermína Picková založila v Nymburce na adrese Tyršova 175 továrnu na dámskou a dětskou konfekci.³⁴ Z vyprávění potomků víme, že Hermína byla pečlivá a měla se svými mistrovými velmi vřelé vztahy. Její manžel Emil vymýšlel pro továrnu zakázky.³⁵

³¹ SOKA Nymburk, f. AM Nymburk, Evidence obyvatelstva – domácí příslušníci, Pick Emil

³² *Tamtéž.*

³³ KODÍČEK, Milan, potomek rodiny [ústní sdělení]. Nymburk, 8.10.2020

³⁴ HORYNOVÁ, Gabriela. Nymburské oběti druhé světové války [online]. Hradec Králové, 2017 [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/2if9fd/>. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.

³⁵ KODÍČEK, Milan, potomek rodiny [ústní sdělení]. Nymburk, 8.10.2020

Po Hermíně převzali továrnu její synové, František a Rudolf.³⁶ V listopadu 1940 byla továrna rodině zabavena v rámci arizace židovského majetku a přešla do vlastnictví Vladimíra Procházky a Anny Kubínové.³⁷

3.1.2 Rodina Františka Picka

Druhé dítě Emila a Hermíny František se narodil 26. dubna 1905. S bratrem Rudolfem převzal po matce starost o rodinnou továrnu a ve dvaceti dvou letech se oženil s Bertou Steinerovou. Berta byla o necelý rok mladší než František, narodila se 4. dubna 1906 v Nové Říši.³⁸ Byla ženou v domácnosti a z dopisů, které máme k dispozici, víme, že byla výborná kuchařka.³⁹ Společně koupili dům č. p. 1232 ve Vorlíčkově ulici a narodily se jim dvě dcery – 15. května 1929 Eva a 29. srpna 1936 Zdenka.⁴⁰

Z rodinných dopisů víme, že starší Eva byla spíše klidnějšího charakteru. František píše o Evě takto: „Eva je už větší než já, hezká holka. Ale přesto, že je úžasně inteligentní, je někdy hloupá husa. A odmítovat umí výborně. Hodiny pro ni nejsou ničím. Začíná už větřit, má už i hocha, s kterým si píše, jezdí na kole, píše básně, ale hlavně si hraje. To umí nejlépe. A s mámou jsou věčně na válečné noze, o pohlavky není nouze. Učil jsem se s ní vloni primu, nyní budeme probírat sekundu. Holka je inteligentní, ale líná jak veš...“⁴¹ Naopak mladší dcera Zdenka byla spíše živější a se sestřenicí Věrou chodila do rytmiky. „Zdenička, je jediná, jedinečná. Já říkám všem, nepodařený kluk. Pusu má jak šlejfir, drzá je jak agent, pere se jak kočka a chytá je jak četník. A protože má důlky ve tvářích, když se směje, vše jí projde. Má ale charakter, věrná je ke všemu, i když ví, že bude bita...“⁴²

Čtyřlenná rodina byla 16. dubna 1942 transportována do Terezína.⁴³ Tam byla Eva umístěna v dívčím heimu L410 na pokoji č. 24 stejně jako její kamarádka z Nymburka Hana Pollaková⁴⁴ a jako dnes známá akademická malířka Helga Hošková Weisssová.⁴⁵ Eva napsala báseň Strach, v níž vyjadřuje své pocity z epidemie tyfu a špatných podmínek v terezínském ghettu. Text se dochoval v archivu Židovského muzea

³⁶ HORYNOVÁ, Gabriela. Nymburské oběti druhé světové války [online]. Hradec Králové, 2017 [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/2if9fd/>. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.

³⁷ Soukromý archiv Milana Kodíčka, Arizace továrny

³⁸ HORYNOVÁ, Gabriela. Nymburské oběti druhé světové války [online]. Hradec Králové, 2017 [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/2if9fd/>. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.

³⁹ KODÍČEK, Milan, potomek rodiny [ústní sdělení]. Nymburk, 8.10.2020

⁴⁰ SOKA Nymburk, f. AM Nymburk, Evidence obyvatelstva – domácí příslušníci, Pick František

⁴¹ Soukromý archiv Milana Kodíčka. PICK, František. Dopis Zence Pickové, 4.2. 1940

⁴² Soukromý archiv Milana Kodíčka, PICK, František. Dopis Zence Pickové, 4.2. 1940

⁴³ HORYNOVÁ, Gabriela. Nymburské oběti druhé světové války [online]. Hradec Králové, 2017 [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/2if9fd/>. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.

⁴⁴ KODÍČEK, Milan, potomek rodiny [ústní sdělení]. Nymburk, 8.10.2020

⁴⁵ HOŠKOVÁ WEISSOVÁ, Helga, pamětnice [ústní sdělení]. Online. 22.04.2021

v Praze a v roce 2020 ho při příležitosti Jom ha-šo'a zhudebnil izraelský hudebník Effi Shoshani.

Z Terezína byla rodina 18. prosince 1943 opět společně transportována do tzv. terezínského rodinného tábora v Auschwitz-Birkenau. Při selekci v červenci 1944 Berta a Zdenka neprošly selekcí a byly poslány do plynové komory.⁴⁶ Eva byla převezena do koncentračního tábora Stutthof, kde její stopy končí.⁴⁷

František byl z Auschwitz-Birkenau poslán do jiného koncentračního tábora a byl zařazen do pochodu smrti, z nějž se mu podařilo utéct a vrátit se do Nymburka, kde ho ukryla rodina truhláře Bendla. Na půdě truhlárny se skrýval až do konce války. O jeho ukrývání vypráví pro Paměť národa neteř truhláře Bendla, paní Libuše Pleskačová.⁴⁸ Po válce se František oženil s Martou Piowatou, se kterou se znal již z předválečné doby a která mu a jeho rodině posílala do Terezína balíčky s jídlem. V říjnu 1946 se jim narodila dcera Zuzana, později se přestěhovali do Izraele a následně do Kolumbie.⁴⁹

3.1.3 Rodina Rudolfa Picka

Druhý syn Emila a Hermíny Rudolf se narodil v září 1908. Ve dvaceti pěti letech se oženil s o šest let mladší Hanou Polákovou. Bydleli v domě č. p. 175 na rohu Tyršovy ulice a Eliščiny třídy. 13. prosince 1934 se jim narodila dcera Věra a o čtyři roky později, v roce 1938, syn Petr.⁵⁰ Věra chodila se svou sestřenicí Zdenkou do rytmiky a Hana byla aktivní členkou nymburského Sokola.⁵¹

16. dubna 1942 byli transportováni společně s rodinou Františka Picka do Terezína a odtud 18. prosince 1943 do terezínského rodinného tábora v Auschwitz-Birkenau. Po selekci v červenci 1944 byla Hana s dětmi zavražděna v plynové komoře. Rudolf byl transportován do koncentračního tábora Schwarzheide, odkud o něm máme poslední informace.⁵²

⁴⁶ HORYNOVÁ, Gabriela. Nymburské oběti druhé světové války [online]. Hradec Králové, 2017 [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/2if9fd/>. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.

⁴⁷ Häftlings-Personal-Karte Eva Picková, Stutthof, 01014102 099.174 Digital Archive, Arolsen Archives [cit. 2025-01-28].

⁴⁸ Libuše Pleskačová, roz. Bendlová. Paměť národa [online]. [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/pleskacova-roz-bendlova-libuse-1926>

⁴⁹ KODÍČEK, Milan, potomek rodiny [ústní sdělení]. Nymburk, 8.10.2020

⁵⁰ SOKA Nymburk, f. AM Nymburk, Evidence obyvatelstva – domácí příslušníci, Pick Rudolf

⁵¹ KODÍČEK, Milan, potomek rodiny [ústní sdělení]. Nymburk, 8.10.2020

⁵² HORYNOVÁ, Gabriela. Nymburské oběti druhé světové války [online]. Hradec Králové, 2017 [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/2if9fd/>. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.

3.1.4 Zdenka Picková

Nejmladší dcera Emila a Hermíny Zdenka se narodila 20. února 1915.⁵³ V Nymburce navštěvovala měšťanskou školu, čtvrtou třídu absolvovala v Teplicích, aby se naučila německy. V Praze studovala fotografii na grafické škole. V roce 1939 využila cestovního víza a odjela do Anglie. Během války pracovala jako fotografa a seznámila se se svým budoucím manželem, Arnoldem Kodíčkem.

S rodinou v Nymburce udržovala kontakt skrze dopisy, které se díky ní a jejím potomkům dochovaly dodnes. Na konci války absolvovala zdravotnický kurz, díky němuž bezprostředně po návratu do Československa pracovala jako zdravotnice v Terezíně v době tyfové epidemie. Po svatbě s Arnoldem Kodíčkem v roce 1946 se manželům Kodíčkovým narodil syn Michael a o dva roky později syn Milan. Milan se stal profesorem biochemie na VŠCHT.⁵⁴

3.2 Pollakovi

Stolpersteiny nesoucí jména Filipa a Josefa Pollakových byly slavnostně odhaleny 11. září 2022 před domem č. p. 10. na Náměstí Přemyslovců.

Do Nymburka se jako první z rodiny přistěhoval Filip Pollak s manželkou Sárrou. Pocházeli ze Mcel, kde Filip pracoval jako sklenář. V Nymburce poté provozoval obchod se smíšeným zbožím a od roku 1875 do své smrti o osm let později vykonával funkci představeného židovské obce. Zanechal po sobě nejméně třináct dětí.⁵⁵

Jedním ze synů Filipa a Sárý Pollakových byl Josef, který se narodil 17. dubna 1846 ve Mcelích. Po otci převzal obchod se smíšeným zbožím v č. p. 10.⁵⁶ Byl aktivní v židovské obci. Nejprve vykonával funkci pokladníka a synagogálního sluhu, později předsedu Pohřebního bratrstva Chewra kadiša a v letech 1897 až 1918 předsedu židovské obce.⁵⁷ Ve třiceti šesti letech se oženil s Reginou Laveckou z Golčova Jeníkova, narozenou v srpnu 1856. Bydleli na nymburském náměstí v č. p. 10 a společně měli pět synů a jednu dceru – Rudolfa, Filipa, Františka, Pavla, Ottu a Františku, provdanou Blattnerovou.⁵⁸

⁵³ SOKA Nymburk, f. AM Nymburk, Evidence obyvatelstva – domácí příslušníci, Pick Emil

⁵⁴ KODÍČEK, Milan, potomek rodiny [ústní sdělení]. Nymburk, 8.10.2020

⁵⁵ HORYNOVÁ, Gabriela. Nymburské oběti druhé světové války [online]. Hradec Králové, 2017 [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/2if9fd/>. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.

⁵⁶ SOKA Nymburk, f. AM Nymburk, Evidence obyvatelstva – domácí příslušníci, Pollak Josef

⁵⁷ ROZKOŠNÁ, Blanka. Židé v Nymburce a okolí, Nymburk: 2011, s. 23-25.

⁵⁸ SOKA Nymburk, f. AM Nymburk, Evidence obyvatelstva – domácí příslušníci, Pollak Josef

3.2.1 Rodina Filipa Pollaka

Filip Pollak, druhorozený syn Reginy a Josefa, se narodil 1. ledna 1885. Po otci převzal obchod s obilím i funkci představeného židovské obce, kterou vykonával od roku 1933 a stal se tak posledním představeným židovské obce v Nymburce.⁵⁹ Ve třiceti sedmi letech, v srpnu 1922, se oženil s Marií Lustigovou, narozenou v dubnu 1897 taktéž v Nymburce. Společně měli tři děti. V červnu 1923 se narodil prvorozený syn Jiří Pavel, o necelé dva roky později, 30. dubna 1925, syn Josef a 9. srpna 1928 dcera Hanna.⁶⁰ Josef se vyučil elektrikářem. O Hanně víme, že chodila do rytmiky a byla kamarádka Evy Pickové.⁶¹

Již první den druhé světové války, 1. září 1939, byl Filip jako předseda židovské obce zatčen, odvezen do Drážďan a přes Oranienburg transportován do koncentračního tábora Dachau, kde byl 18. února 1942 zavražděn.⁶²

Ostatní členové rodiny, Marie, Jiří Pavel, Josef a Hanna, byli v červnu 1942 transportováni do Terezína. Jako vyučený elektrikář byl Josef v Terezíně potřebný, a tak se rodina déle než dva roky vyhnula transportům na východ. V září 1944 byl na seznam transportovaných zařazen Josef. Věděl, že kdyby nenastoupil, musel by místo něj odjet někdo jiný, a tak i přes možnost „nechat se vyreklamovat“ do transportu do Auschwitz nastoupil. Marie, Jiří Pavel a Hanna se v Terezíně dočkali konce války.⁶³

Marie se po válce vrátila zpět do Nymburka. Pracovala v domově pro válečné veterány Luxor v Poděbradech a v březnu 1948 jí byla umožněna změna příjmení „Pollaková“ na počestlou variantu „Poláková“. Z šesti dětí Josefa a Reginy Pollakových přežil válku jen syn Pavel. Jména zavražděných členů rodiny Pollakových nese rodinná hrobka na židovském hřbitově v Kovanicích.⁶⁴

3.3 MUDr. František Löwit

Stolperstein MUDr. Františku Löwitovi byl odhalen 11. září 2022 před vilou rodiny Löwitových č. p. 1427 v Komenského ulici.

⁵⁹ HORYNOVÁ, Gabriela. Nymburské oběti druhé světové války [online]. Hradec Králové, 2017 [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/2if9fd/>. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.

⁶⁰ SOKA Nymburk, f. AM Nymburk, Evidence obyvatelstva – domácí příslušníci, Pollak Josef

⁶¹ SEDLÁKOVÁ, Eva, potomek rodiny [ústní sdělení]. Nymburk, 5.5.2022.

⁶² HORYNOVÁ, Gabriela. Nymburské oběti druhé světové války [online]. Hradec Králové, 2017 [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/2if9fd/>. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.

⁶³ SEDLÁKOVÁ, Eva, potomek rodiny [ústní sdělení]. Nymburk, 5.5.2022.

⁶⁴ *Tamtéž*

František Löwit se narodil 13. října 1896 v Českém Brodě⁶⁵ manželům Karlovi a Olze Löwitovým. Studoval na reálném gymnáziu v Kolíně a později, v roce 1914, nastoupil na Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy, kde v prosinci 1921 úspěšně odpromoval.⁶⁶ V Nymburce působil jako přednosta plicního oddělení a železniční lékař.⁶⁷

Ve dvaceti sedmi letech se oženil s Anežkou Ticháčkovou. Anežka, přezdívaná Aga, pracovala před seznámením s Františkem jako vrchní sálová sestra a instrumentářka na sále.⁶⁸ Po dvou letech manželství, 1. prosince 1925, se manželům Löwitovým narodila dcera Sonja.⁶⁹

Rodina bydlela v Nymburce nejprve v domě č. p. 536 v Masarykově ulici.⁷⁰ V roce 1930 Löwitovi zadali projekt na stavbu vily architektu Janu Šebánkovi. Během tří let byla na adrese č. p. 1427 v dnešní Komenského ulici vystavěna funkcionalistická vila, jež je dnes zařazena na seznam kulturně chráněných památek. Vila byla rozdělena do tří částí – v jejím suterénu se nacházely obslužné prostory včetně prádelny, ústředního topení, sušírny a bytu pro zahradníka. Jižní část tvořily obytné prostory – obývací pokoj, jídelna, přípravná jídla, tři ložnice, schodiště, terasa a lázeň. V severní části vily, nejbližší ulici Komenského, se nacházela čekárna a ordinace, kde si František otevřel soukromou praxi.⁷¹

Krátce po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava bylo lékařům židovského původu zakázáno pracovat v nemocnicích a léčebnách,⁷² a tak zde František mohl ošetřovat pouze Židy.

Aby byla Sonja uchráněna před vzrůstajícím antisemitismem, byla v říjnu 1939 pokřtěna. Ze stejného důvodu se manželé Löwitovi rozvedli a František se přestěhoval do domu č. p. 858, který stál naproti vile v Komenského ulici.⁷³ Za rozvod na oko byli František s Anežkou udáni gestapu a odvezeni jím do Kolína a následně do Jihlavy.⁷⁴

⁶⁵ SOKA Nymburk, f. AM Nymburk, Evidence obyvatelstva – domácí příslušníci, Löwit František

⁶⁶ HORYNOVÁ, Gabriela. Nymburské oběti druhé světové války [online]. Hradec Králové, 2017 [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/2if9fd/>. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.

⁶⁷ ŠVÁCHA, Rostislav, HERMANOVÁ, Hana. Slavné vily Středočeského kraje, Praha: 2010, s. 186

⁶⁸ SKALLEOVÁ, Deanna, potomek rodiny [ústní sdělení]. Nymburk, 25.5.2022.

⁶⁹ SOKA Nymburk, f. AM Nymburk, Evidence obyvatelstva – domácí příslušníci, Löwit František

⁷⁰ ROZKOŠNÁ, Blanka. Židé v Nymburce a okolí, Nymburk: 2011, s. 17.

⁷¹ ŠVÁCHA, Rostislav, HERMANOVÁ, Hana. Slavné vily Středočeského kraje, Praha: 2010, s. 185-188

⁷² Protizidovská opatření v Protektorátu. Paměť národa [online]. Post Bellum, 2008 [cit. 2023-07-20]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/specialy/protizidovska-opatreni-v-protektoratu>

⁷³ SOKA Nymburk, f. AM Nymburk, Evidence obyvatelstva – domácí příslušníci, Löwit František

⁷⁴ SKALLEOVÁ, Deanna, potomek rodiny [ústní sdělení]. Nymburk, 25.5.2022.

V červnu 1942 František Löwit nastoupil do transportu AAd do Terezína, kde vedl nemocnici pro pacienty s plicními chorobami. Na konci září 1944 byl transportován transportem El do Auschwitz-Birkenau, kde byl zavražděn.⁷⁵

Františkova dcera Sonja studovala na nymburském reálném gymnáziu, odkud byla po zatčení rodičů gestapem vyloučena. Přestoupila proto na pražskou soukromou jazykovou školu, kterou musela kvůli židovskému původu také opustit. Během druhé světové války byla schovávána v Nymburce u známých. Po válce studovala lékařství a provdala se za důlního inženýra Rudolfa Kračmeru. Narodila se jim dcera Deanna, která dnes žije v Löwitově vile.⁷⁶

3.4 Steinerovi

Stolpersteiny Pavly a Bohumila Steinerových byly odhaleny 11. září 2022. Nachází se v ulici Komenského před domem č. p. 601.

3.4.1 Bohumil a Pavla Steinerovi

Bohumil Steiner se narodil 26. února 1865 v Činěvsi. Ve třiceti letech, v březnu 1895, se oženil s o devět let mladší Pavlou Roudnickou. Pavla pocházela z Jíkve, narodila se 5. července 1874.⁷⁷

Manželé Steinerovi se přestěhovali do Starého Bydžova, kde v roce 1906 adoptovali Emilii Hochbergovou. O sedm let později se přestěhovali do Nymburka, protože zde Pavla zdědila dům v Komenského ulici. Manželé byli neortodoxní židé, do synagogy nechodili a naopak slavili Vánoce. Pavla byla ženou v domácnosti. Bohumil pracoval jako hospodářský správce, rád chodil na procházky po parku Ostrov a znal české i latinské názvy mnoha rostlin.⁷⁸

9. června 1942 byli manželé Steinerovi transportováni transportem AAc do Terezína. Na konci července téhož roku Bohumil v Terezíně zemřel. Pavla byla 15. října 1942 pod číslem 1198 převezena transportem Bv do Treblinky, kde byla zavražděna.⁷⁹

⁷⁵ ŠVÁCHA, Rostislav, HERMANOVÁ, Hana. Slavné vily Středočeského kraje, Praha: 2010, s. 187

⁷⁶ SKALLEOVÁ, Deanna, potomek rodiny [ústní sdělení]. Nymburk, 25.5.2022.

⁷⁷ SOKA Nymburk, f. AM Nymburk, Evidence obyvatelstva – cizí příslušníci, Steiner Bohumil

⁷⁸ ARLIN, Harry. *Steiner's family* [elektronická pošta]. Message to: 17bfrankova@gym-nymburk.cz. 21. ledna 2022 6:24 [cit. 2024-01-02]. Osobní komunikace.

⁷⁹ HORYNOVÁ, Gabriela. Nymburské oběti druhé světové války [online]. Hradec Králové, 2017 [cit. 2023-07-16]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/2if9fd/>. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.

3.4.2 Emilie Hochbergová

Emilie se narodila 18. března 1901 v Myštěvsi manželům Anně a Ignáci Hochbergovým. Anna zemřela několik dní po porodu, Ignác v Emiliiných pěti letech.⁸⁰

O Emilii se postarali manželé Steinerovi. Z vyprávění potomků víme, že ráda vařila a měla ráda české folklorní písně. Vdala za Lea Arnsteina, který se narodil 14. dubna 1899 v Praze. 24. července 1927 se manželům Arnsteinovým narodil syn Harry. Leo pracoval jako účetní ve společnosti Kralupol. Kvůli jeho pracovní nabídce se rodina přestěhovala do Ostravy.⁸¹

Leo byl z rodiny jediný, kdo pravidelně navštěvoval synagogu. Přestal ji navštěvovat až v roce 1936, kdy ve společnosti cítil vzrůstající antisemitismus. Jeho syn Harry dokonce začal chodit se služebnou do kostela, aby unikl šikaně od spolužáků. Víme, že mezi jeho koníčky patřil fotbal a sbírání kartiček s obrázky lokomotiv a že každé letní prázdniny navštěvoval prarodiče v Nymburce. Na začátku školního roku 1938-1939 zde navštěvoval reálné gymnázium.⁸²

Se zhoršující se situací se v roce 1939 rodina Arnsteinových rozhodla pro odchod ze země. Útočiště našla v Jugoslávii, ve vesnici Trebnje na Dolejnskem v dnešním Slovinsku. Harry na to vzpomíná takto: „Můj otec tam nemohl pracovat a já nemohl chodit do školy, protože ve vesnici byla jen základní škola. Pod vedením otce jsem se učil angličtinu a matematiku. Všiml si mě také vesnický kněz. Trval na tom, abych se stal ministrantem. Vesnice byla velmi chudá a církev vlastnila velké hospodářství, které sloužilo k obživě. Stal jsem se pro ně pasákem krav. Neplatili mi, ale dobře jsem jedl. Má rodina se živila tím, že během těch dvou let prodala všechny matčiny šperky.“⁸³

V dubnu 1941 byla Jugoslávie během tzv. Dubnové války obsazena Německem.⁸⁴ Arnsteinovi byli označeni jako „Židé cizinci“ a dostali na výběr, zda se vrátí zpět do Protektorátu Čechy a Morava nebo budou převezeni do internačního tábora. Poté byli transportováni do tábora Ferramonti v jižní Itálii.⁸⁵

⁸⁰ ARLIN, Harry. *Steiner's family* [elektronická pošta]. Message to: 17bfrankova@gym-nymburk.cz. 21. ledna 2022 6:24 [cit. 2024-01-02]. Osobní komunikace.

⁸¹ *Tamtéž*

⁸² *Tamtéž*

⁸³ *Tamtéž*

⁸⁴ Dubnová válka. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Dubnov%C3%A1_v%C3%A1lka_\(Jugosl%C3%A1vie\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Dubnov%C3%A1_v%C3%A1lka_(Jugosl%C3%A1vie))

⁸⁵ ARLIN, Harry. *Steiner's family* [elektronická pošta]. Message to: 17bfrankova@gym-nymburk.cz. 21. ledna 2022 6:24 [cit. 2024-01-02]. Osobní komunikace.

Ferramonti camp, také známý jako Ferramonti Di Tirsia, byl internační tábor, založený v roce 1940. Během druhé světové války zde bylo internováno přes 3 800 Židů.⁸⁶ Na rozdíl od německých táborů byly zdejší podmínky pro vězně výrazně lepší – vězni nebyli mučeni ani popravováni, mohli si ponechat vlastní majetek včetně oblečení, muži a ženy nebyli rozdělováni⁸⁷ a z iniciativy vězňů v táboře fungovala škola, synagogy i kaple a konaly se zde různé sportovní a kulturní akce. Hlavním velitelem tábora byl Paolo Salvatore, který byl proslulý svým slušným chováním k vězňům.⁸⁸ Harry na něj vzpomíná takto: „Hlavní velitel tábora Paolo Salvatore nás jako malé děti při mnoha příležitostech vzal svým autem do sousední vesnice Tarsia, aby nám koupil zmrzlinu. Měl dva syny, Enza a Antonia, a s oběma jsem se kamarádil. Několikrát jsem byl panem Salvatorem pozván, abych s nimi jedl.“⁸⁹

4. září 1943 byl tábor Ferramonti osvobozen britskou armádou. Nadále zůstal uprchlickým táborem pro bývalé vězně. Několik stovek bývalých vězňů odtud bylo přepraveno do uprchlického tábora Fort Ontario ve Spojených státech amerických.⁹⁰ Této možnosti využili Leo a Emilie,⁹¹ a tak na začátku srpna 1944⁹² připluli do Spojených států amerických. V táboře u města Oswega se dočkali konce války a požádali o americké občanství.⁹³

Harry vstoupil do britské armády jako tlumočník. Později byl poslán do Velké Británie, kde podstoupil základní výcvik a vstoupil do Československé samostatné obrněné brigády. V červnu 1944 se zapojil do bojů v Normandii a po konci druhé světové války se zúčastnil vojenské přehlídky v Praze.⁹⁴

⁸⁶ Ferramonti Di Tarsia. In: Yad Vashem [online]. Jerusalem: Shoah Resource Center, The International School for Holocaust Studies [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: https://www.yadvashem.org/odot_pdf/Microsoft%20Word%20-%205847.pdf

⁸⁷ ARLIN, Harry. *Steiner's family* [elektronická pošta]. Message to: 17bfrankova@gym-nymburk.cz. 21. ledna 2022 6:24 [cit. 2024-01-02]. Osobní komunikace.

⁸⁸ Paolo Salvatore (1899 - 1980). Gariwo: la foresta dei Giusti [online]. Itálie: Committee for the Gardens of the Righteous Worldwide, 2001 [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: <https://it.gariwo.net/giusti/shoah-e-nazismo/paolo-salvatore-1543.html>

⁸⁹ ARLIN, Harry. *Steiner's family* [elektronická pošta]. Message to: 17bfrankova@gym-nymburk.cz. 21. ledna 2022 6:24 [cit. 2024-01-02]. Osobní komunikace.

⁹⁰ Ferramonti Di Tarsia. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Ferramonti_di_Tarsia

⁹¹ ARLIN, Harry. *Steiner's family* [elektronická pošta]. Message to: 17bfrankova@gym-nymburk.cz. 21. ledna 2022 6:24 [cit. 2024-01-02]. Osobní komunikace.

⁹² Fort Ontario Emergency Refugee Shelter. Online. In: Wikipedia: the free encyclopedia. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Fort_Ontario_Emergency_Refugee_Shelter. [cit. 2025-01-02].

⁹³ ARLIN, Harry. *Steiner's family* [elektronická pošta]. Message to: 17bfrankova@gym-nymburk.cz. 21. ledna 2022 6:24 [cit. 2024-01-02]. Osobní komunikace.

⁹⁴ ARLIN, Harry. *Steiner's family* [elektronická pošta]. Message to: 17bfrankova@gym-nymburk.cz. 21. ledna 2022 6:24 [cit. 2024-01-02]. Osobní komunikace.

O Vánocích 1946 se rozhodl k odchodu do Spojených států amerických, kde pracoval jako opravář fotoaparátů a psacích strojů, oženil se a založil rodinu.⁹⁵ Emilie zemřela v New Yorku v roce 1975, její manžel Leo o pět let později, v roce 1980.⁹⁶

4 METODICKÉ VÝSTUPY

4.1 Metody využití při tvorbě metodických výstupů

Lekce Po stopách Evy Pickové a procházka Po stopách židovských sousedů vychází z badatelsky orientované výuky a programu Reading and writing to critical thinking (RWCT).

Badatelsky orientovaná výuka je jedním z aktivizujících způsobů učení, jež vede žáky k řešení problémů, přemýšlení a objevování pomocí systému kladených otázek. Cílem badatelské lekce či jiného časového úseku je zodpovědět na začátku stanovenou badatelskou otázku.⁹⁷

Program RWCT je komplexním systémem propojujícím čtení a psaní se školní výukou. Klade si za cíl přivést žáka k samostatnému a kritickému uvažování. RWCT pracuje s tzv. třífázovým cyklem učení – evokací, uvědoměním a reflexí. Ve fázi evokace žáci vyjadřují, co o předloženém tématu ví, a zároveň formulují otázky a nejasnosti. Během uvědomění se žáci setkávají s novými informacemi. Závěrečná fáze reflexe vede žáky k přemýšlení nad tím, co nového se dozvěděli, které původní představy se naplnily a které naopak vyvrátily.⁹⁸

Systém RWCT i badatelsky orientované vyučování pracuje s velkým množstvím výukových metod. Následující z nich byly využity při tvorbě lekce Po stopách Evy Pickové a procházky Po stopách židovských sousedů.

Brainstorming je způsob evokace. Žáky vede k vymýšlení co největšího množství asociací k předloženému tématu nebo otázce, jež jsou poté často zapisovány na tabuli nebo jiné viditelné místo. Formou brainstormingu je také brainwriting, kdy žáci své nápady neříkají, ale samostatně je zapisují.⁹⁹

⁹⁵ ARLIN, Harry. *Steiner's family* [elektronická pošta]. Message to: 17bfrankova@gym-nymburk.cz. 21. ledna 2022 6:24 [cit. 2024-01-02]. Osobní komunikace.

⁹⁶ *Tamtéž*

⁹⁷ DOSTÁL, Jiří. *Badatelsky orientovaná výuka*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2015. ISBN 978-80-244-4515-1, s. 34.

⁹⁸ KOŠTÁLOVÁ, Hana. *O programu - Program Čtením a psaním ke kritickému myšlení*. Online. Kritické myšlení. Dostupné z: <https://kritickemyšleni.cz/o-programu/>. [cit. 2025-01-02].

⁹⁹ SÁRKÖZI, Radek. *Moderní vyučovací metody – 1. díl – Brainstorming a jeho variace*. Online. Čtenářská gramotnost a projektové vyučování. 2011. Dostupné z: <https://www.ctenarska-gramotnost.cz/projektove-vyucovani/pv-metody/metody-1>. [cit. 2025-01-02].

Myšlenková mapa slouží ke grafickému znázornění myšlenek, získaných informací a vazeb mezi nimi. Další metodou grafického znázornění učiva jsou Vennovy diagramy. Ty žáky navíc vedou ke srovnávání dvou a více pojmů, hledání odlišností a spojitostí mezi nimi.

Skládkové učení je kooperativní metodou. Učivo je rozděleno mezi žáky, a tak žák musí přiřazené části učiva nejen porozumět, ale také ji představit ostatním. Žáci tak přebírají zodpovědnost nejen za své učení, ale i za učení svých spolužáků.¹⁰⁰

Jak badatelsky orientovaná výuka, tak program RWCT podporují propojení učiva s reálným životem žáků.

4.2 Lekce Po stopách Evy Pickové

Cílem lekce je seznámit žáky druhého stupně s tématem holocaustu skrze příběh jedné z obětí, jež je jim blízká jak věkově, tak geograficky, a zároveň je vést k uvědomění, že se holocaust týká i jim dobře známých míst. Oporou pro žáky v průběhu lekce je pracovní list (viz Obrázek 1-2).

Na začátku lekce je žákům položena otázka „Jaká místa se vám vybaví, když slyšíte pojem „holocaust?““. Dvě tato místa nejprve každý z žáků zapíše do pracovního listu (možné řešení viz Obrázek 3). Poté jsou jednotlivé odpovědi sdíleny, zaznamenány na tabuli a slouží jako odrazové můstky pro vzájemné sdílení informací k tématu holocaustu. Cílem tohoto krátkého brainstormingu je zjistit, co žáci vědí a uvést je do tématu.

Poté jsou postupně promítnuty tři obrázky Nymburka z třicátých let dvacátého století – fotografie kostela sv. Jiljí, Masarykovy obecné školy (dnes Základní školy Tyršovy) a městských hradb s dívkou na sáňkách v popředí (viz Obrázky 4-6). Pokaždé je položena otázka, kde byla promítaná fotografie pořízena a u poslední jsou žáci vedeni k odhadování věku dívky a toho, kdo to je. Následně jsou žáci seznámeni se základními fakty o dívce na sáňkách – je jim představeno její jméno Eva Picková, datum narození 15. května 1929, bydliště v Nymburce a jména rodičů Berty a Františka a mladší sestry Zdenky.

Žáci jsou rozděleni do pěti pracovních skupin. Každá skupina dostane kopie dobových materiálů z jiného období Evina života (viz Obrázky 7-11). Žáci z nich zjišťují co nejvíce informací o Evě. Zapisují je do myšlenkové mapy v pracovním listu (možné řešení viz Obrázek 12). Poté má každá skupina prostor na prezentaci výsledků svého pátrání. Postupně je tak všem žákům odhalen životní osud Evy Pickové.

¹⁰⁰ RUTOVÁ, Nina. *Skládkové učení*. Online. In: *Člověk v tísní*. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/media/publications/1757/file/skl-dankov---en-.pdf>. [cit. 2025-01-02].

Po představení informací je možné pustit krátký film Strach Evičky Pickové, který žákům pomůže utřídit si informace (viz Obrázek 13).

V závěrečné reflexi je žákům položena podobná otázka jako na začátku – jaká místa jsou spojena s holocaustem? Žáci opět zapisují své odpovědi s odůvodněním do pracovního listu (možné řešení viz Obrázek 14) a poté je sdílí nahlas. Dále žáci odpovídají na otázky – Jaké nové informace si odnášíš? Představ si, že by ses s Evou setkal*a, jakou otázku bys ji položil*a? (možné řešení viz Obrázek 15) Poté je prostor na sdílení nových informací, otázek na Evu i emocí, které v žácích workshop vzbudil.

4.3 Procházka Po stopách židovských sousedů

Cílem procházky po stolpersteinech je seznámit žáky s několika příběhy nymburských občanů židovského původu v období třicátých a čtyřicátých let, vést žáky k uvědomění, že se téma holocaustu dotýká i Nymburka, a k přemýšlení nad tím, proč byli oběťmi právě tyto lidé a jestli to bylo jejich vinou. Procházka je určena pro žáky druhého stupně, kteří již mají o tématu holocaustu povědomí. Trvá 90 minut – přibližně 60 minut je věnováno samotné procházce a 30 minut následné reflexi ve třídě. Žáci v průběhu procházky pracují s pracovním listem (viz Obrázky 16-17). Výklad je doplněn fotografiemi přeživších i obětí (viz Obrázky 18-36).

Na začátku procházky stojí žáci v kruhu a postupně jsou jim kladeny otázky – kdo jsou Židé? Co znamená pojem holocaust? Co jsou stolpersteiny? Žáci, kteří ví, co tyto pojmy znamenají, udělají krok vpřed a na vyzvání je vysvětlují ostatním.

První zastávkou je Park Hrdinů s památníkem obětí dvou světových válek. Žáci odhadují, kolik Židů žilo před druhou světovou válkou v Nymburce, a svůj tip zapisují do pracovního listu. Poté zapisují, že jich bylo přibližně osmdesát, a mohou tyto dva údaje porovnat (možné řešení viz Obrázek 37).

U synagogy je žákům vysvětleno, co vůbec synagoga je, a je jim krátce představena její historie. Jsou jim ukázány její fotografie z období před válkou, a jsou upozorněni na Desatero, které je u synagogy vystaveno. V pracovním listu zakreslují do mapy, kde se nachází (řešení viz Obrázek 38).

Další kroky vedou ke stolpersteinům rodiny Pickových, Pollakových, Löwittových a Steinerových. Na každém místě doplňují žáci podle výkladu lektora a stolpersteinů tabulku k vybraným členům rodin (možné řešení viz Obrázek 39).

Při reflexi žáci pracují nejprve ve dvojicích. Z tabulky si vyberou tři členy rodiny z tabulky a pomocí Vennových diagramů znázorňují, co měli společného a co je odlišovalo. Dvojice se pospojují do čtveřic. Sdílí mezi sebou výsledky své práce a především to, co napsali doprostřed, tedy to, co měli všichni tři vybraní lidé společného. Poté píše každý sám odpovědi na otázky pod diagramem – co Eva, Hana,

Sonja a Harry zažívali během války? Proč se to dělo zrovna jim? (Možné řešení viz Obrázek 40)

Následuje sdílení v celé třídě – co měli tři vybraní společného, co zažívali během války a proč se to dělo zrovna jim. Je možné rozvinout diskusi i dále – proč byli oběťmi pronásledování v období třicátých a čtyřicátých let právě Židé či zda se něco podobného děje i dnes.

Poté se každý žák sám zamýšlí nad posledními otázkami v pracovním listu – Co nového si dnes odnášíš? Kdyby ses mohl s jedním z těchto lidí setkat, koho by sis vybral? Na jakou otázku by ses ho zeptal? Své odpovědi zapíše (možné řešení viz Obrázek 41). Je prostor na sdílení nových informací, otázek i pocitů, které v žácích procházka vzbudila.

4.4 Pilotáž metodických výstupů

Pilotáž lekce Po stopách Evy Pickové proběhla v klubu moderní historie na Gymnáziu Bohumila Hrabala a ve třech devátých třídách základních škol Komenského a Letců RAF v Nymburce. Ve všech třídách se žáci do hodiny aktivně zapojili. Při evokaci bez problémů poznali místa z fotografií a na otázku „Jaká místa si vybavíte, když slyšíte pojem holocaust?“ vždy odpovídali výhradně názvy koncentračních táborů – nejčastěji Terezín a Osvětim. Při práci ve skupinách žáci většinou zjistili z dobových materiálů důležité informace – přibližně polovina z nich samostatně, další část s drobnou pomocí. Zjištěné informace poté představili spolužákům. Občas se stávalo, že bylo třeba nějaké informace upřesnit. Mezi odpověďmi na otázku „Jaká místa jsou spojena s holocaustem?“ se vždy objevila i odpověď Nymburk nebo téměř každé větší místo s odůvodněním, že oběti holocaustu pocházely i odtud.

Pilotáž procházky Po stopách židovských sousedů proběhla v dějepisném semináři osmých tříd ze Základní školy Tyršova v Nymburce a v tercii Gymnázia Bohumila Hrabala. Žáci osmých tříd přicházeli na pilotáž s povrchním povědomím o tématu, zatímco žáci tercie s hlubšími znalostmi. Při úvodní evokaci tak uměla pojmy holocaust, Židé a stolpersteiny vysvětlit v tercii většina žáků, zatímco v osmé třídě to bylo spíše výjimkou. V obou třídách vždy žáci při odhadování počtu Židů, kteří žili před válkou v Nymburce, zmiňovali vyšší číslo, než jaká byla realita. Do mapy všichni správně zakreslili synagogu. Do tabulky žáci zapisovali informace z výkladu, stolpersteinů i dobových fotografií a následně s nimi většinou správně pracovali při vyplňování Vennových diagramů. Uprostřed diagramu se často objevovalo, že všichni tři byli Židé, v době války byli dětmi a byli spojeni s Nymburkem. Skrze následující otázky se v obou skupinách rozvinula diskuze na téma, proč byli pronásledováni zrovna tito lidé, a někteří žáci tercie zmiňovali i podobné příklady ze současnosti.

ZÁVĚR

Tato práce se zabývala tématem holocaustu v Nymburce. V teoretické části byl vysvětlen pojem holocaust, popsána historie nymburské židovské komunity a představeny metody, jež autorka využila při tvorbě metodických výstupů. V praktické části byli čtenáři seznámeni s osudy čtyř židovských rodin z Nymburka, jimž byly v letech 2021-22 odhaleny stolpersteiny – s příběhy rodiny Pickových, Pollakových, Löwitových a Steinerových.

Na základě příběhu z rodiny Pickových připravila autorka lekci Po stopách Evy Pickové a následně ji odpilotovala v klubu moderní historie na Gymnáziu Bohumila Hrabala a v devátých třídách základních škol Komenského a Letců RAF v Nymburce. Žáci se tak skrze práci s historickými materiály seznámili s příběhem oběti holocaustu, jež jim byla blízká jak věkem, tak místem bydliště.

Vznikla také procházka Po stopách židovských sousedů a byla odpilotována v dějepisném semináři osmých tříd ze Základní školy Tyršova v Nymburce a v tercii Gymnázia Bohumila Hrabala. Žáci se skrze procházku seznámili s několika příběhy nymburských občanů židovského původu a přemýšleli nad tím, proč byli právě tyto lidé oběťmi holocaustu a zda to bylo jejich vinou.

Prostřednictvím metodických výstupů se žáci setkali s tématem holocaustu a zjistili, že se týká i míst, která jsou jim dobře známá. Ve všech skupinách se většina žáků aktivně zapojila a u části z nich aktivity vyvolaly hlubší zájem o téma holocaustu. Metodika obou výstupů byla popsána v praktické části a je tak dostupná k využití v dalších skupinách.

Autorka splnila stanovený hlavní cíl představit osudy čtyř židovských rodin z Nymburka a připravit a odpilotovat lekci Po stopách Evy Pickové a procházku Po stopách židovských sousedů. V práci by bylo možné pokračovat rozšířením procházky i na stolpersteiny odhalené po roce 2022, tedy stolpersteiny rodinám Glücknerových a Lustigových.

POUŽITÁ LITERATURA

Knižní zdroje

DOSTÁL, Jiří. *Badatelsky orientovaná výuka*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2015. ISBN 978-80-244-4515-1.

EMMERT, František. *Holocaust*. Mladá fronta, 2018. ISBN 978-80-204-4817-0

FRANKOVÁ, PhDr. Anita a Miroslav KÁRNÝ. *Persekuce a vyhlazení Židů*. In: *Židé – dějiny a kultura*. Praha, 1997. ISBN 80-85608-17-0

ROZKOŠNÁ, Blanka. *Židé v Nymburce a okolí*, Nymburk: 2011.

Další zdroje

Akademický slovník současné češtiny [online] (2017–2024). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. Cit. 09. 06. 2024. <https://slovníkcestiny.cz>

ARLIN, Harry. *Steiner's family* [elektronická pošta]. Message to: 17bfrankova@gym-nymburk.cz. 21. ledna 2022 6:24. Osobní komunikace.

BECK, Aletta. *Pojem holocaust*. Online. Holocaust. 2020. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/>.

Dubnová válka. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Dubnov%C3%A1_v%C3%A1lka_\(Jugosl%C3%A1vie\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Dubnov%C3%A1_v%C3%A1lka_(Jugosl%C3%A1vie))

Ferramonti Di Tarsia. In: Yad Vashem [online]. Jerusalem: Shoah Resource Center, The International School for Holocaust Studies [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: https://www.yadvashem.org/odot_pdf/Microsoft%20Word%20-%205847.pdf

Fort Ontario Emergency Refugee Shelter. Online. In: Wikipedia: the free encyclopedia. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Fort_Ontario_Emergency_Refugee_Shelter.

Häftlings-Personal-Karte Eva Picková, Stutthof, 01014102 099.174 Digital Archive, Arolsen Archives

Historie. Online. Základní škola Tyršova. Dostupné z: <https://www.zstyrsova.cz/o-skole>.

HORYNOVÁ, Gabriela. *Nymburské oběti druhé světové války* [online]. Hradec Králové, 2017. Dostupné z: <https://theses.cz/id/2if9fd/>. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.

HOŠKOVÁ WEISSOVÁ, Helga, pamětnice [ústní sdělení]. Online. 22.04.2021

KODÍČEK, Milan, potomek rodiny [ústní sdělení]. Nymburk, 8.10.2020

KOŠTÁLOVÁ, Hana. *O programu - Program Čtením a psaním ke kritickému myšlení*. Online. Kritické myšlení. Dostupné z: <https://kritickemysleni.cz/o-programu/>.

Libuše Pleskačová, roz. Bendlová. Paměť národa [online]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/pleskacova-roz-bendlova-libuse-1926>

Protižidovská opatření v Protektorátu. Paměť národa [online]. Post Bellum, 2008. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/specialy/protizidovska-opatreni-v-protektoratu>

RUTOVÁ, Nina. *Skládkové učení*. Online. In: Člověk v tísní. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/media/publications/1757/file/skl-dankov---en-.pdf>.

SÁRKÖZI, Radek. *Moderní vyučovací metody – 1. díl – Brainstorming a jeho variace*. Online. Čtenářská gramotnost a projektové vyučování. 2011. Dostupné z: <https://www.ctenarska-gramotnost.cz/projektove-vyucovani/pv-metody/metody-1>.

SEDLÁKOVÁ, Eva, potomek rodiny [ústní sdělení]. Nymburk, 5.5.2022.

SKALLEOVÁ, Deanna, potomek rodiny [ústní sdělení]. Nymburk, 25.5.2022.

SOkA Nymburk, f. AM Nymburk, Evidence obyvatelstva – domácí příslušníci, Löwit František

SOkA Nymburk, f. AM Nymburk, Evidence obyvatelstva – domácí příslušníci, Pick Emil

SOkA Nymburk, f. AM Nymburk, Evidence obyvatelstva – domácí příslušníci, Pick František

SOkA Nymburk, f. AM Nymburk, Evidence obyvatelstva – domácí příslušníci, Pick Rudolf

SOkA Nymburk, f. AM Nymburk, Evidence obyvatelstva – domácí příslušníci, Pollak Josef

SOkA Nymburk, f. AM Nymburk, Evidence obyvatelstva – cizí příslušníci, Steiner Bohumil

Soukromý archiv Milana Kodíčka, Arizace továrny

Soukromý archiv Milana Kodíčka, PICK, František. Dopis Zdeně Pickové, 4.2. 1940

ŠVÁCHA, Rostislav, HERMANOVÁ, Hana. Slavné vily Středočeského kraje, Praha: 2010.

SEZNAM PŘÍLOH

Obrázek 1: Pracovní list Po stopách Evy Pickové, první strana. Vytvořeno autorkou.	30
Obrázek 2: Pracovní list Po stopách Evy Pickové, druhá strana. Vytvořeno autorkou.	31
Obrázek 3: Možné řešení 1. úkolu. Foto z archivu autorky z pilotáže na ZŠ.	32
Obrázek 4: Prezentace Po stopách Evy Pickové, první snímek. Vytvořeno autorkou.	32
Obrázek 5: Prezentace Po stopách Evy Pickové, druhý snímek. Vytvořeno autorkou.	32
Obrázek 6: Prezentace Po stopách Evy Pickové, třetí snímek. Vytvořeno autorkou.	33
Obrázek 7: Historické materiály k lekci, první část. Dopis převzat z archivu Milana Kodíčka.	34
Obrázek 8: Historické materiály k lekci, druhá část. Dokumenty převzaty z archivu Milana Kodíčka.	35
Obrázek 9: Historické materiály k lekci, třetí část. Dokumenty převzaty z archivu Helgy Hoškové Weissové, archivu Federace židovských obcí a archivu Židovského muzea Praha.	36
Obrázek 10: Historické materiály k lekci, čtvrtá část. Dokument převzat z archivu Muzea Stutthof.	37
Obrázek 11: Historické materiály k lekci, pátá část. Dokumenty převzaty z archivu Federace židovských obcí, fotografie z archivu Milana Kodíčka.	38
Obrázek 12: Možné řešení 2. úkolu. Foto z archivu autorky z pilotáže na ZŠ.	39
Obrázek 13: Prezentace Po stopách Evy Pickové, čtvrtý snímek. Vytvořeno autorkou.	39
Obrázek 14: Možné řešení 3. úkolu. Foto z archivu autorky z pilotáže na ZŠ.	40
Obrázek 15: Možná reflexe. Foto z archivu autorky z pilotáže na ZŠ.	40
Obrázek 16: Pracovní list Po stopách židovských sousedů, první strana. Vytvořeno autorkou.	41
Obrázek 17: Pracovní list Po stopách židovských sousedů, druhá strana. Vytvořeno autorkou.	42
Obrázek 18: Synagoga před druhou světovou válkou. Z knihy Židé v Nymburce a okolí.	43
Obrázek 19: Desatero na synagoze před druhou světovou válkou. Z knihy Židé v Nymburce a okolí.	43
Obrázek 20: Dům č. p. 175. Z archivu Milana Kodíčka.	43
Obrázek 21: Hermína Picková v továrně. Z archivu Milana Kodíčka.	44
Obrázek 22: František a Berta Pickovi. Z archivu Milana Kodíčka.	44
Obrázek 23: Eva Picková. Z archivu Milana Kodíčka.	45
Obrázek 24: Zdeňka Picková. Z archivu Milana Kodíčka.	45
Obrázek 25: Rudolf Pick. Z archivu Milana Kodíčka.	46

Obrázek 26: Nymburské náměstí s obchodem Pollakových. Z knihy Nymburk – Kniha dobových pohlednic.	46
Obrázek 27: Filip a Marie Pollakovi. Z archivu Evy Sedlákové.	47
Obrázek 28: Josef, Hanna a Jiří Pollakovi. Z archivu Evy Sedlákové.....	47
Obrázek 29: Löwitova vila. Z archivu Deanny Skalleové.	48
Obrázek 30: František Löwit ve vile. Z archivu Deanny Skalleové.	48
Obrázek 31: Anežka, Sonja a František Löwitovi ve Špindlerově Mlýně. Z archivu Deanny Skalleové.....	49
Obrázek 32: Sonja Löwitová. Z archivu Deanny Skalleové.	49
Obrázek 33: Bohumil Steiner. Z archivu Harryho Arlina.....	50
Obrázek 34: Pavla Steinerová. Z archivu Harryho Arlina.	50
Obrázek 35: Emilie, Harry a Leo Arnsteinovi. Z archivu Harryho Arlina.	51
Obrázek 36: Harry v roce 1945. Z archivu Harryho Arlina.	51
Obrázek 37: Možné řešení prvního úkolu. Foto z archivu autorky z pilotáže v tercii.	52
Obrázek 38: Řešení druhého úkolu. Foto z archivu autorky z pilotáže v tercii.	52
Obrázek 39: Možné řešení třetího úkolu. Foto z archivu autorky z pilotáže v tercii.	52
Obrázek 40: Možné řešení čtvrtého úkolu. Foto z archivu autorky z pilotáže v tercii.	53
Obrázek 41: Možná reflexe. Foto z archivu autorky z pilotáže v tercii.	53

PŘÍLOHY

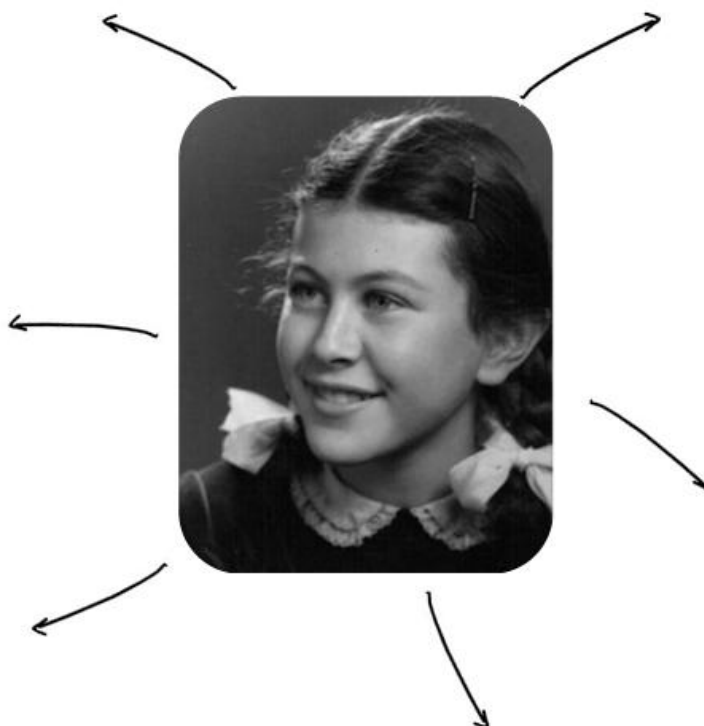
PO STOPÁCH EY PICKOVÉ

1. ÚKOL

Jaká místa si vybavíš, když slyšíš pojem „holocaust“? Dvě tato místa запиš.

2. ÚKOL

Z dokumentů zjisti o Evě a jejím osudu co nejvíce informací. Výsledky tvého pátrání запиš v bodech do myšlenkové mapy. Poté tyto informace odprezentuj spolužákům.



Obrázek 1: Pracovní list Po stopách Evy Pickové, první strana. Vytvořeno autorkou.

3. ÚKOL

Jaká místa jsou spojena s holocaustem? Napiš alespoň tři.

Proč jsi vybral*a zrovna tato? Svůj výběr krátce odůvodni.

REFLEXE

Jaké nové informace si odnášíš?

Představ si, že by ses s Evou setkal*a. Jakou otázku bys ji položil*a?

Obrázek 2: Pracovní list Po stopách Evy Pickové, druhá strana. Vytvořeno autorkou.

1. ÚKOL

Jaká místa si vybavíš, když slyšíš pojem „holocaust“? Dvě tato místa zapiš.

Terezín

Osvětim

Obrázek 3: Možné řešení 1. úkolu. Foto z archivu autorky z pilotáže na ZŠ.

Kde byla tato fotografie pořízena?



Obrázek 4: Prezentace Po stopách Evy Pickové, první snímek. Vytvořeno autorkou.

Kde byla tato fotografie pořízena?



Obrázek 5: Prezentace Po stopách Evy Pickové, druhý snímek. Vytvořeno autorkou.

Kde byla tato fotografie pořízena?



Obrázek 6: Prezentace Po stopách Evy Pickové, třetí snímek. Vytvořeno autorkou.

PO STOPÁCH EVY PICKOVÉ

1

Milá kto!

Děkujeme Ti za Tvůj dopis. Odpušť, že na něj tak pozdě odpovídám. Jo vím, že Ti ta „Milostpani“ dopálila! Na vyprávění jsem měla tu dvojky, a to: ze psaní, z kreslení a z úpravy. Ohledně toho kola: Kolo už v příkopě bylo, ale já ještě ne. Už jsem byla až v Poděbradách. Máme skomice, dítěte jsem letos „jeříška“. Koupila jsem na rovaně za „Chanuka“ a „Mikuláši“ mámě a Zdence křížku za 5K a loutničku s řetě za 3K. Dítě se už batolí a holky, Zdenka s Těškou chodí do rytmiky.

Vě škole jsme měly předvánoční besídku. Řečla jsem „hájního Matje Medvída“. Zdenka to chtěla také vidět, takže si počkala na pana učitele, on je veliký dobrák, a povídá: „Prosím, pane učitel, pusťte mně na tu besídku!“, no, a pan učitel řekl, „Ano.“

Srděčně Ti zdravím Tvoji:

Eva.

Pro a jina.

Zdena.

Těto, prosím, poctivě čitelněji píš!

Obrázek 7: Historické materiály k lekci, první část. Dopis převzat z archivu Milana Kodíčka.

PO STOPÁCH EVY PICKOVÉ

2

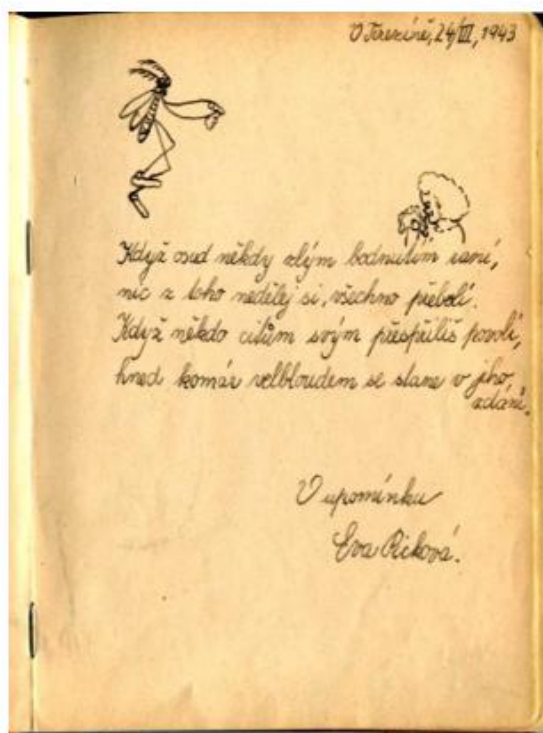


Obrázek 8: Historické materiály k lekci, druhá část. Dokumenty převzaty z archivu Milana Kodíčka.

PO STOPÁCH EGY PICKOVÉ

3

ÚSTŘEDNÍ KARTOTÉKA — TRANSPORTY.	
K. č. 73554	
Píková Eva	
15. 5. 1929	
Nymburk 1232	
1. transport	2. transport
16. 4. 1942	18. 12. 1943
St 41.	DS . 1929
	Osvětím



Strach.

Dnes nová hrůza ghetto jímá,
nemoc slá před sebou šifí děs.
Smrt v ruce lednou kosu třímá,
oběti stíná své - divý běs.

Dnes otelám strachem srdce bije
a matky sklání hlavu v dlaně.
Teď děti dáví tyfu smyje
a z jejich řad ší bíře daň.

Dnes až mé srdce ještě tepe
mé áručky oči házejí v onen svět
a šlověk nadví, sdali není lépe,
než toto vidět - raději zemřít hned.

Mé - vždyť chceme, Bože žítí,
my nechceme steněit počet našich řad,
My chceme svět svůj lepším učiniti,
nemáme umřít - chceme pracovat.

12letá Eva Picková z Nymburka

Obrázek 9: Historické materiály k lekci, třetí část. Dokumenty převzaty z archivu Helgy Hoškové Weissové, archivu Federace židovských obcí a archivu Židovského muzea Praha.

KL: Konzentrationslager Stutthof

Jude

Häftlings-Personal-Karte

Fam.-Name: P i c k
Vorname: Eva
Geb. am: 15.5.29 in Neuenburg
Stand: led. **Kinder:**
Wohnort: W.O.
Strasse:
Religion: mos. **Staatsang.:** Protek.
Wohnort d. Angehörigen: unbekannt
Eingewiesen am: 20.7.44
durch: KL. Auschwitz
in KL.: Stutthof
Grund: unb.
Verurteilt: keine

Oberstellt
 am: an KL.
 am: an KL.
 am: an KL.
 am: an KL.
 am: an KL.
 am: an KL.
 am: an KL.

Personen-Beschreibung:
 Größe: cm
 Gestalt:
 Gesicht:
 Augen:
 Nase:
 Mund:
 Ohren:
 Zähne:
 Haare:
 Sprache:

Entlassung:
 am: durch KL.;
 mit Verfügung v.:

Strafen im Lager:
Grund: **Art:** **Bemerkung:**

Bes. Kennzeichen: li. Unterarm
 tätov. 7264
Charakt.-Eigenschaften:
Sicherheit b. Einsatz:
Körperliche Verfassung:

Obrázek 10: Historické materiály k lekci, čtvrtá část. Dokument převzat z archivu Muzea Stutthof.

PO STOPÁCH EVY PICKOVÉ

5

ÚSTŘEDNÍ KARTOTÉKA — TRANSPORTY.	
R. č. 73552	
Picková Berta	
Rodná data: 4. 4. 1906	
Adresa před deportací: Nymburk 1232	
1. transport	2. transport
dne: 16. 4. 1942	dne: 18. 12. 1943
St	DS - 1930
z 40.	do: Osvětím

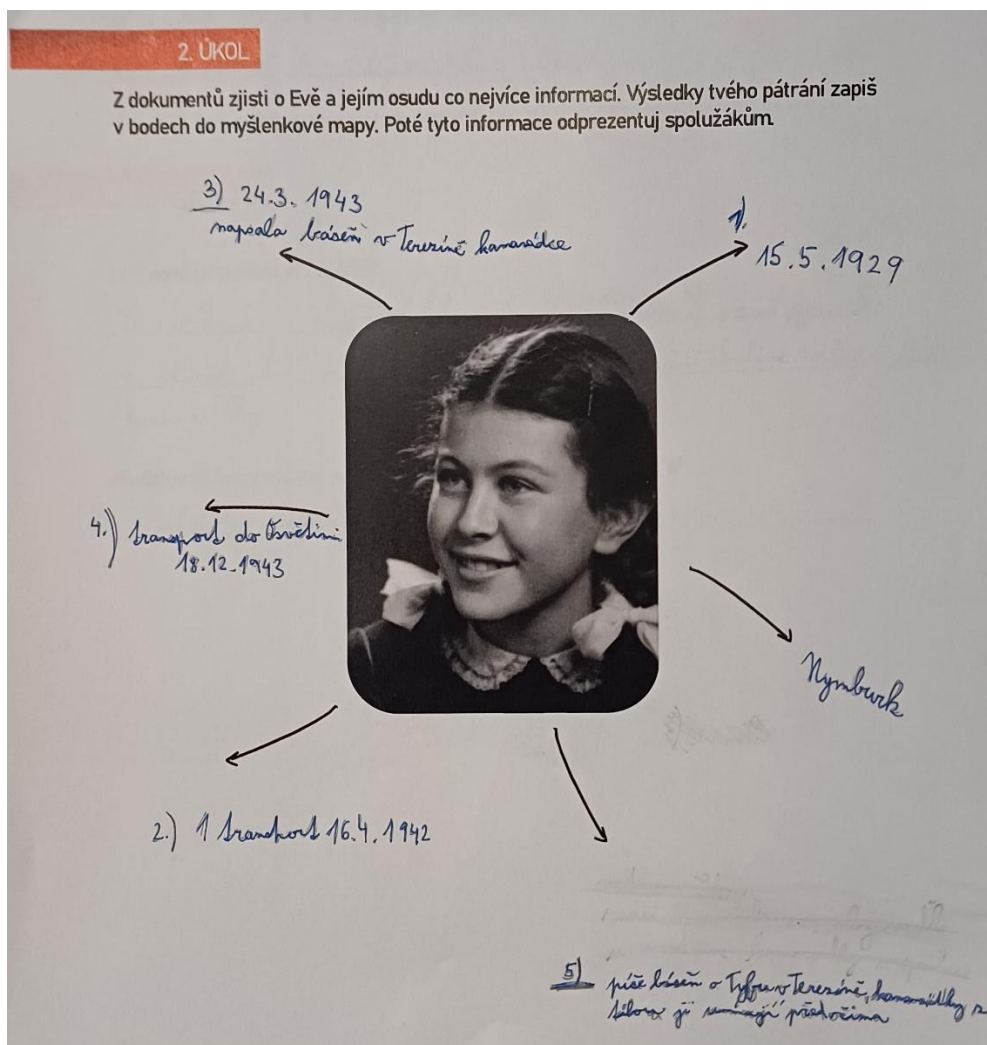


ÚSTŘEDNÍ KARTOTÉKA — TRANSPORTY.	
R. č. 73555	
Pick František	
Rodná data: 26. 4. 1905	
Adresa před deportací: Nymburk 1232	
HLÁŠEN OPĚT DO EVIDENCE	
1. transport	2. transport
dne: 16. 4. 1942	dne: 18. 12. 1943
St	DS - 1927
z 39.	do: Osvětím

ÚSTŘEDNÍ KARTOTÉKA — TRANSPORTY.	
R. č. 73562	
Picková Zdenka M.	
Rodná data: 29. 6. 1936	
Adresa před deportací: Nymburk 1232	
1. transport	2. transport
dne: 16. 4. 1942	dne: 18. 12. 1943
St	DS - 1928
z 42.	do: Osvětím



Obrázek 11: Historické materiály k lekci, pátá část. Dokumenty převzaty z archivu Federace židovských obcí, fotografie z archivu Milana Kodíčka.



Obrázek 12: Možné řešení 2. úkolu. Foto z archivu autorky z pilotáže na ZŠ.

Film Strach Evičky Pickové



<https://www.youtube.com/watch?v=uk32UL1-Q>

Obrázek 13: Prezentace Po stopách Evy Pickové, čtvrtý snímek. Vytvořeno autorkou.

3. ÚKOL

Jaká místa jsou spojena s holocaustem? Napiš alespoň tři.

Terezín Orvětim Nymburk

Proč jsi vybral*a zrovna tato? Svůj výběr krátce odůvodni.

V Nymburce žila Eva, kterou pak poslali do Terezína a pak do Orvětimi.

Obrázek 14: Možné řešení 3. úkolu. Foto z archivu autorky z pilotáže na ZŠ.

REFLEXE

Jaké nové informace si odnášíš?

Že i v Nymburce žily oběti holocaustu. Že přežil její otec a dohazoval uhlí s sebou na místo, ohled kterého běžně chodíme a dohazoval přežít konec války.

Představ si, že by ses s Evou setkal*a. Jakou otázku bys ji položil*a?

Jaké to vlastně bylo? Co se stalo, že jsi nepřežila?

Obrázek 15: Možná reflexe. Foto z archivu autorky z pilotáže na ZŠ.

tvé jméno: _____

PO STOPÁCH ŽIDOVSKÝCH SOUSEDŮ

1. PARK HRDINŮ

Kolik myslíš, že bylo v Nymburce před válkou Židů?
Nejprve zapiš svůj odhad a poté informaci, jak to bylo doopravdy.

tvůj odhad: _____

kolik jich bylo doopravdy? _____



2. SYNAGOGA

Kde stála v Nymburce synagoga?
Zakresli toto místo do mapy.



3. ŽIDOVSKÉ RODINY V NYMBURCE

Doplň informace do tabulky.

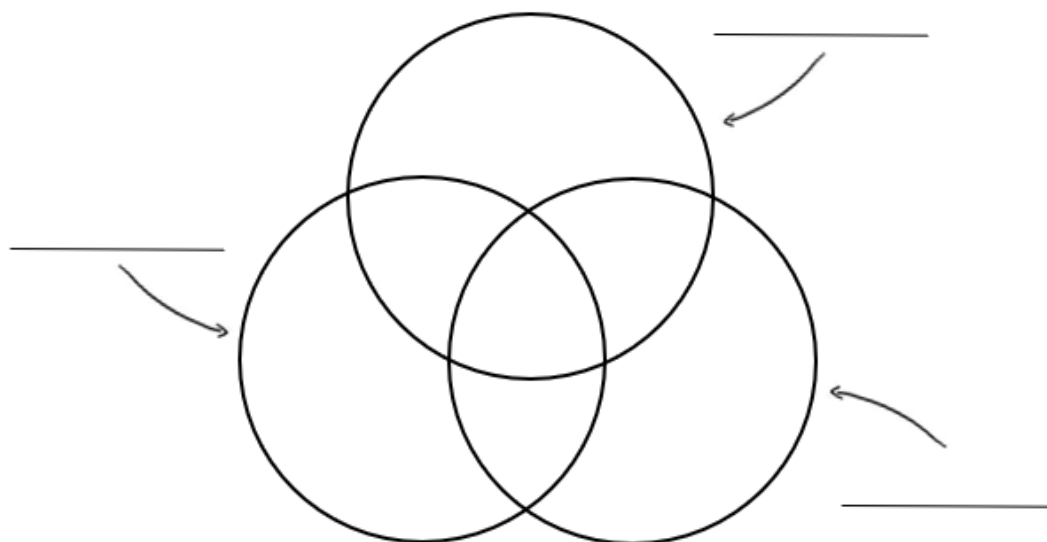
	Eva Picková	Hana Pollaková	Sonja <u>Löwittová</u>	Harry <u>Arnstein</u>
Když začala válka, bylo jí/mu...				
Jaký byl jeho/její osud během války?				
Další informace, které o ní/něm máme (vlastnosti, koníčky, rodina...)				

Obrázek 16: Pracovní list Po stopách židovských sousedů, první strana. Vytvořeno autorkou.

tvé jméno: _____

4. CO MĚLI SPOLEČNÉHO A ODLIŠNÉHO?

Z tabulky si vyber tři lidi a do diagramu doplň, co měli právě oni společného a co je naopak odlišovalo.



Co Eva, Hana, Sonja a Harry zažívali během války?

Proč se to dělo zrovna jim?

5. REFLEXE

Co nového si dnes odnášíš?

Kdyby ses mohl s jedním z těchto lidí setkat, koho by sis vybral? Na jakou otázku by ses jí/ho zeptal*a?

Obrázek 17: Pracovní list Po stopách židovských sousedů, druhá strana. Vytvořeno autorkou.



Obrázek 18: Synagoga před druhou světovou válkou. Z knihy Židé v Nymburce a okolí.



Obrázek 19: Desatero na synagoze před druhou světovou válkou. Z knihy Židé v Nymburce a okolí.



Obrázek 20: Dům č. p. 175. Z archivu Milana Kodíčka.



Obrázek 21: Hermína Picková v továrně. Z archivu Milana Kodíčka.



Obrázek 22: František a Berta Pickovi. Z archivu Milana Kodíčka.



Obrázek 23: Eva Picková. Z archivu Milana Kodíčka.



Obrázek 24: Zdeňka Picková. Z archivu Milana Kodíčka.



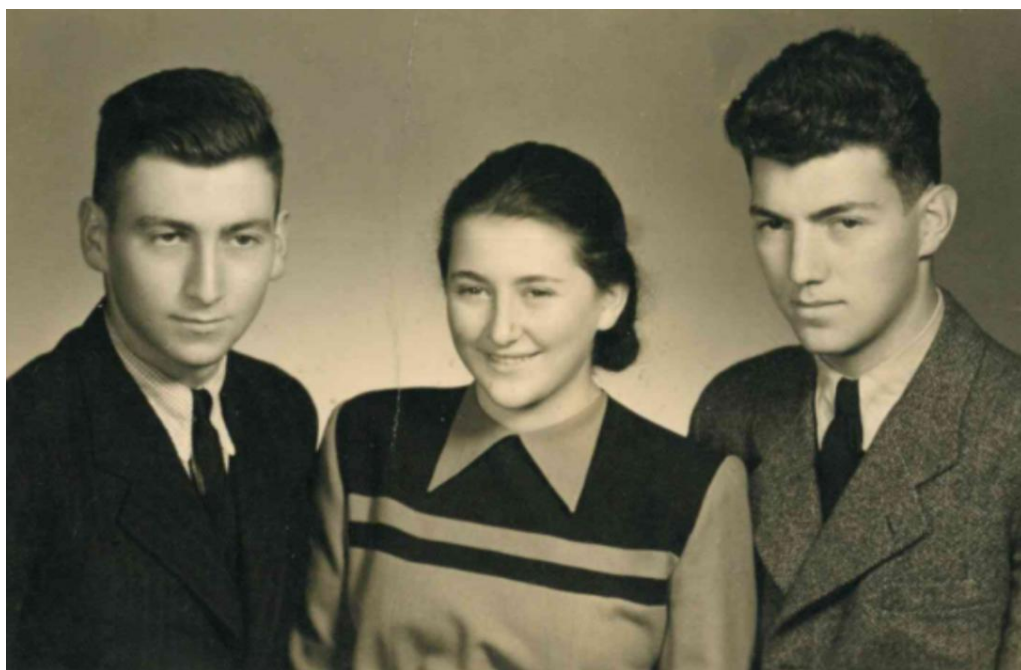
Obrázek 25: Rudolf Pick. Z archivu Milana Kodíčka.



Obrázek 26: Nymburské náměstí s obchodem Pollakových. Z knihy Nymburk – Kniha dobových pohlednic.



Obrázek 27: Filip a Marie Pollakovi. Z archivu Evy Sedlákové.



Obrázek 28: Josef, Hanna a Jiří Pollakovi. Z archivu Evy Sedlákové.



Obrázek 29: Löwitova vila. Z archivu Deanny Skalleové.



Obrázek 30: František Löwit ve vile. Z archivu Deanny Skalleové.



Obrázek 31: Anežka, Sonja a František Löwitovi ve Špindlerově Mlýně. Z archivu Deanny Skalleové.



Obrázek 32: Sonja Löwitová. Z archivu Deanny Skalleové.



Obrázek 33: Bohumil Steiner. Z archivu Harryho Arlina.



Obrázek 34: Pavla Steinerová. Z archivu Harryho Arlina.



Obrázek 35: Emilie, Harry a Leo Arnsteinoví. Z archivu Harryho Arlina.



Obrázek 36: Harry v roce 1945. Z archivu Harryho Arlina.

1. PARK HRDINŮ

Kolik myslíš, že bylo v Nymburce před válkou Židů?
Nejprve zapiš svůj odhad a poté informaci, jak to bylo doopravdy.

tvůj odhad: 1500 kolik jich bylo doopravdy? 80



Obrázek 37: Možné řešení prvního úkolu. Foto z archivu autorky z pilotáže v tercii.

2. SYNAGOGA

Kde stála v Nymburce synagoga?
Zakresli toto místo do mapy.



Obrázek 38: Řešení druhého úkolu. Foto z archivu autorky z pilotáže v tercii.

2. ŽIDOVSKÉ RODINY V NYMBURCE

Doplň informace do tabulky.

	Eva Picková	Hana Pollaková	Harry Arnstein	Sonja Löwittová
Když začala válka, bylo jí/mu...	10 let	11 let	12 let	14 let
Jaký byl jeho/její osud během války?	deportována do Terezína Osvětim 1943 zavražděna	v Terezíně s Evičkou v Terezíně do konce války	ve slovinštině robou Itálie potom vstoupil do armády přežil	zůstala v NBK cebu války se tak jako služák
Další informace, které o ní/něm máme (vlastnosti, koníčky, rodina...)	klidná básničky segra Zdeněk	chodila do židovské školy	hobbal stomatologie ostřelky ilustroval	sporty

Obrázek 39: Možné řešení třetího úkolu. Foto z archivu autorky z pilotáže v tercii.

3. CO MĚLI SPOLEČNÉHO A ODLIŠNÉHO?

Z tabulky si vyber tři lidi a do diagramu doplň, co měli právě oni společného a co je naopak odlišovalo.

Co Eva, Hana, Sonja a Harry zažívali během války? Proč se to dělo zrovna jim?

Byli pronásledováni, protože ~~patřili~~^{byli} židovského původu.

Obrázek 40: Možné řešení čtvrtého úkolu. Foto z archivu autorky z pilotáže v tercii.

4. REFLEXE

Co nového si dnes odnášíš?

že se vybral, žily proto, že byli pronásledováni Nymburk objívalo před válkou 90 židů.

Kdyby ses mohl s jedním z těchto lidí setkat, koho by sis vybral? Na jakou otázku by ses jí/ho zeptal*a?

že Sonjou Löwitovou a zeptala bych se jí na to, že když ji bavilo sportovat tak co ji bavilo nejvíce a jestli třeba fungoval nějaký kroužek.

Obrázek 41: Možná reflexe. Foto z archivu autorky z pilotáže v tercii.